Comparative Studies of Traditional Life

INTERJÚ BARANYI TIBOR IMRÉVEL[1]

Comparative Studies of Traditional Life: – Hogy van?
Baranyi Tibor Imre: – Köszönöm, jól.

– Mi a kedvenc időtöltése mostanában?
– Játszok másfél éves gyermekemmel.

– Ezt öröm hallani.
– Felemelő a teljes elfogadás és odaadás, a természetes intelligencia, a tanulás elementáris igénye és képessége, a hátsó szándék nélküliség, valamint az általános jó kedély, ami – szá-

Baranyi Tibor Imre (középen)

momra – az ekkor még spontán módon fennálló Istenközeliség közvetlen jele és következménye.

– Mi a leglényegesebb különbség a gyermek és a felnőtt között?
– A gyermek, ha el nem rontják, tulajdonképpen magasabb rendű, úgyszólván inspiráltabb állapotban van, mint a legtöbb felnőtt, mindössze a világban való önfenntartási és eligazodási képessége kisebb. A legtöbb felnőtt sajnos mást sem tud, mint eligazodni az anyagi értelemben fennálló földi-emberi világban. Hamvas Béla erre utal, amikor azt mondja: *„Tapasztalatlannak maradni, és ártatlannak, irreálisnak és elfogulatlannak, gyengédnek és romlatlannak. Megőrizni az emberinél magasabb égi realitást: azt, amelyik nem itt tesz bennünket otthonossá, hanem ott, ahol még a gyermek él."*

– Mennyire érdeklik Önt a korszellem és a divat?
– Nem érdekel a divat, nem vagyok hajlandó aszerint igazítani a világnézetemet, hogy kinek mi tetszik és mi nem. Noha jól ismerem azt, nem foglalkoztat, hogy mi a „trendi", sem általában a többség véleménye. Léteznek viszont olyanok, akik saját képüket a világhoz szabják, a divathoz és a korszenvedélyekhez. A mai világban az egyik legfontosabb

képesség a szuggesztiórezisztencia lett: ellenállni és függetlennek maradni a lassan mindent átható sugalmazásoktól, örökérvényű alapelvek és értékek jegyében. Akklimatizálódni kell, alkalmazkodni kell a korhoz, de nem a kiszolgálás, hanem az ellenállás értelmében.

– Többször is írt mostanában a populizmusról. Röviden mi ez valójában?

– Legalább kétféle populizmus, vagyis „népszerűségizmus" lehetséges. Azzal önmagában nincs, vagy nem lenne probléma, ha valaki vagy valami népszerű. A kérdés az, hogy mitől népszerű. Ha egy szilárd és megfelelő értékelméleti alapon álló lényeg változatlan megőrzése mellett egy kulturális és felvilágosító munka, valamint valós teljesítmény eredményeként lesz valaki vagy valami népszerű, az helyes és kedvező fejlemény. Ehhez a mai szuggesztióáradatban a tényleges teljesítményt követően hatalmas felvilágosító munkára van vagy lenne szükség, és természetesen a véleményformáló eszközök megfelelő arányú birtoklására. Ezzel szemben, ha valami azért népszerű, mert kellően alaktalan és homályos ahhoz, hogy a sokaság azt lássa bele, amit akar, vagy ha pusztán egy valós és értékes tartalom nélküli „látványszínházról" van szó, akkor a népszerűség megtévesztésen alapul. Röviden: ha azért szeretnek, ami vagy, akkor jó, ha szeretnek. Ha azért szeretnek, mert másnak képzelnek, mint ami vagy, annak előbb-utóbb kárvallottja leszel. Az mozgatni fog téged, mert belekényszerít egy szerepbe. A mozgatottság pedig ez egyik legsúlyosabb szellemi negatívum. Az adminisztratív hatalom megszerzése ezen nem segít. Sőt, a mai világban a szuggesztiós és egyéb nyomás ekkor még nagyobb, mint úgynevezett ellenzékben. Elrejted, hogy milyen vagy, hogy kiszolgálva a *media* által manipulált tömeg igényeit népszerű legyél, majd amikor felemel a tömeg, illetve a tömeg mögött álló manipulációs *media*-gépezet, előállsz a farbával. Ez eddig még senkinek sem ment. Az viszont általában menni szokott, hogy az embert mozgatják és elsodorják a korszakot létesítő erők.

– A közelmúltbeli* media*-támadások színvonala jól jellemzi a magyarországi* media *állapotát. Mit szól ezekhez?

– Közömbös vagyok a személyemet érintő hazudozások és a névtelen senkik vagy a neves bértollnokok által kreált aljas rágalmak, a verbális lincselés kapcsán. Sőt, tulajdonképpen elszórakoztat, s nagy előnye, hogy a körém sereglő konjunktúralovagokat távol tartja. Aki marad, vagy ennek ellenére jön, az érti, hogy miről van szó. A barátaimmal szoktuk mondani: ma még nem rágalmaztak meg minket a *media*ban; biztos, hogy még mindig a jó úton járunk? Engem az eszméim miatt támadnak, és mivel képtelenek megcáfolni, aljas módon kiforgatják azokat vagy a személyemet rágalmazzák.

A „liberalizmusnak" álcázott véleményhatalmi diktatúra első hadoszlopa az általánosan kötelező oktatás. Ezt követi a *media*. Itt engedje meg, hogy ismét Hamvast idézzem: *„Ezt az úgynevezett realitás-világszemléletet a modern társadalom külön e célra szervezett intézménnyel tartja fenn. Ez az intézmény a sajtó. A világ mint trágyagödör, gyűjtőfogház, bordély és zsibvásár. Az újságolvasástól gyermekkoromtól fogva tartózkodtam. Egész életemben kétszer vettem újságot. Egyszer 1915-ben, egyszer 1940-ben, mind a két esetben háborúban, lényemet közelről érintő hirtelen esemény felől akartam tájékozódni. Mondanom sem kell, hogy a hír mindkét alkalommal hamis volt."* A realitás-szemlélet külön megszervezett intézménye, a *media*, önhatalmúlag átvéve a korábbi szakrális tanítóhivatal szerepét, egy nem tudni ki által reárótt, kérlelhetetlen véleményező és fegyelmező hatalom farizeusi szerepében lép

fel. Ez a számára nem-tetsző véleményt megfogalmazókat első lépésben próbálja *agyonhallgatni*. Amikor ez nem működik, akkor a következő lépés: az *eljelentéktelenítés*. Ad már valami hírt, mert nem tudja nem megtenni, de bármilyen jelentőségű dologról legyen szó, a legjelentéktelenebb semmiségként igyekszik elbagatellizálni. Ehhez illeszkedik a *nevetségessé tétel* vagy az *őrültnek való beállítás* taktikája, amelyeket váltakozva alkalmaznak. Ha ez sem hat, és az üzenet terjed, akkor háborút indítanak ellened, ami főként *további tekintélyrombolásban* áll. A tekintélyromolást azért végzik, mert a többség, amelynek sem ideje, sem képessége nincs a valóság mélyebb megértésére, a legtöbb dolgot tekintélyelvű alapon fogadja el. Ha valakit tisztelnek, elfogadják a véleményét. Akit nem tisztelnek, mondhat bármit, nem lesz jelentősége. Ezért van tele a modern világ mesterségesen kreált áltekintélyekkel. Ha ezzel szemben te nem ugyanazt a nótát fújod, vagyis nem vagy „polkorrekt", a recens *media*ban nem lehetsz tekintély, bármit tudsz és bármilyen hiteles életet is élsz. Megindul a lejáratás hamis vádak alapján, ami karaktergyilkosságban, verbális lincselésben csúcsosodik ki. Mindegy mit, csak a legaljasabb módon hazudjanak rólad. Ennek a fázisnak a végén megindul a démonizálás, amelyben kiderül, hogy te jelented a legsötnyűbb veszélyt a fennálló „lehető legjobb világra", ami nyilvánvalóan kizárólag a haszonélvezők számára a „lehető legjobb", egyébként elviselhetetlenül aljas és szörnyű, nem éppen függetlenül a megátalkodott és hivatásszerű hazudozóktól. A démonizálással végül megpróbálnak a kriminalizáció irányába tolni.

Brutális egyeduralma, túlhatalma és véleményterrorja révén a „szabad sajtó" bárkiről bármit be tud „bizonyítani" órák leforgása alatt. Ehhez kellett a „sajtószabadságot" zászlajukra tűzni hozzávetőleg két évszázada a felforgatás erőinek. A „sajtószabadság" szabad valóságátírási, valamint notórius és szisztematikus hazudozási lehetőséget jelent, a tulajdonosként háttérben megbújó *actor* érdekeinek megfelelően. A hazugsággépezet úgy működik, hogy a lényegi hazugságot indirekt módon lényegtelen igazságokkal igazolja. Az olyan hírek, hogy „Szajolnál gázolt a vonat", tehát a legvaskosabb faktualitások igazak, de az arról adott „híreknek", hogy a politikában és az effektív hatalomgyakorlás környékén mi folyik, sokszor az ellenkezője sem igaz. Ám a legtöbb ember el fogja hinni, amit mondanak, hiszen „Szajolnál gázolt a vonat". Ezen kívül, elvben bárki megnyilatkozhat akármiről, de mint tudjuk, a gyakorlatban ez egy vicc: X. Y. megírhatja a facebookján vagy „blogján" a véleményét, elolvassa körülbelül kétszáz ember, az esti tv-híradót pedig megnézi minimum kétszázezer. Az utóbbiban viszont X. Y., amíg be nem hódol, soha nem fog torzítatlanul megszólalni.

Ha véletlenül ez sem, vagy nem eléggé hat, mert mondjuk ártatlan a démonizálandó alany, következik a harmadik hadoszlop, a bíróság. Ez már nem pusztán szavakban, hanem tettlegesen is kriminalizál. Kérlelhetetlen kettős mércéjét egyrészt az első hadoszlop, a *media* tematizációja szabja meg, másrészt a közvetlen titkos utasításos rendszer. Aki/ami megfelel a liberalista hatalmi téboly érdekeinek, azt felmentik, aki/ami nem, koncepciós eljárásban elítélik.

De bárhogyan is legyen, mindig szemünk előtt kell tartanunk, hogy *„omnia vincit veritas"*, vagyis 'az igazság győz mindenek felett'. Mahátma Gandhi mondta mindezek kapcsán: *„Először nem vesznek tudomást rólad, azután kinevetnek, aztán harcolnak ellened, azután győzöl".*

– Ön szerint is idejétmúlt fogalmak a jobb- és baloldaliság?

– Ha helyesen értelmezzük, akkor nem elavult fogalmak. Az persze más kérdés, hogy előzete-

sen mindig tisztázni kell, hogy ki, mit ért jobb- és baloldaliságon. Az elsősorban Julius Evolához (illetve őt megelőzően Edmund Burke-höz, Joseph de Maistre-hez és másokhoz) köthető klasszikus felfogás – s hogy ez miben áll, az elmúlt huszonöt évben magyar nyelven is számos helyen és részletes kifejtést nyert –, feltétlenül érvényes. Mindeközben, amit *általában és közönségesen* értenek ezeken a fogalmakon, s ami egy nagyfokú elmosódottsággal és homályossággal kapcsolatos, azok egyrészt semmit nem magyaráznak, másrészt kevéssé érvényesek. Ezek megszületésük pillanatában is érvénytelenek voltak. A tiszta képet nyújtó klasszikus meghatározás értelmében ma már nincsenek jobboldali erők, pláne pártok a világban. Amiről a fennforgás értelmében lehet beszélni: a mérsékelt baloldaliság és az ultrabaloldaliság közötti széles területen helyezkedik el, folyamatosan tolódva ez utóbbi irányba. A jobboldaliság már csak nyomokban, úgyszólván szórványosan lelhető fel a nyugati világban. Ezt a helyzetet általában „haladásnak" szokás nevezni.

– Evola nem volt fasiszta?

– Erre László András már 25 évvel ezelőtt kimerítő választ adott: „*Julius Evola soha nem volt fasiszta, de még kevésbé volt antifasiszta. Ez volt az álláspontja a II. világháború előtt, annak folyamán, és azt követően is. Julius Evola soha nem vállalt közösséget a »náci« (?) ideológiával és soha nem is határolta el magát attól. Az olasz fasizmus és a német nemzetiszocializmus megítélésében szinte semmit nem módosított eredeti álláspontján. Ezeket a politikai és ideológiai irányzatokat mindig igen éles – pozitív és negatív – kritikával kezelte. Részletmegítélések kivételével változatlan volt az állásfoglalása 1936-ban, 1942-ben, 1944-ben, 1945-ben és 1974-ben (vagyis halálának évében) is.*" Továbbá: „*Julius Evola soha semmiféle olyan szellemi vagy politikai irányvonallal nem állt még csak érintőleges kapcsolatban sem, amely »hatalomgőzös« lett volna, vagy éppen »hatalomgőzös téveszmék által befolyásolva gondolta volna magát szelleminek«.*"

– Tudna mondani egy példát? Ki volt jobboldali a világon?

– Magyar példával élve, kiemelhető Árpádházi Szent László király *(Sanctus Primus Ladislaus de genere Turul)*. Ő erősen jobboldali volt, függetlenül attól, hogy ez a fogalom akkoriban még nem létezett. De retrospektíve alkalmazható. S amennyiben a progresszionista elképzeléseket félretesszük, igaz az, hogy minél inkább visszamegyünk az időben, annál inkább a klasszikus értelemben vett jobboldaliság a meghatározó, s minél inkább közeledünk a mához, annál inkább a baloldaliság nyomasztó túlsúlya érvényesül.

– Mi a véleménye Haynauról?

– A Haynau-témát – és a hasonlóakat – azért szokták mostanában a magyarországi bulvársajtóban felvetni, hogy ezen keresztül aljas módon kiforgassanak mindent. Van egy előzetesen démonizált személyiség, akiről a többség azt sem tudja, hogy létezett, nemhogy azt, mit csinált és mit nem. A következő lépésben ehhez társítanak egy sötét hangulatot, amelynek jegyében, ha te is hajítasz rá egy követ, akkor a „jó fiúk" táborába tartozol, ha pedig nem vagy hajlandó követ hajítani, akkor „csúnya fiú" vagy és dögölj meg vele együtt. Én az ilyen játékokba nem megyek bele. Miért kellene nekem bárki körmönfontan sötét elvárásainak megfelelnem?

– Miért alapított Ön húsz évvel ezelőtt „egyházat"?

– Mert gazdasági társaságban, például kft-ben vagy bt-ben még nehezebben tudtam volna elképzelni azt a tevékenységet, amit bárátaimmal együtt végre szerettem volna hajtani. Kizárólag non-profit alapon akartam társadalmi tevékeny-

séget végezni, s ez minden hazudozás ellenére a mai napig így van. Erre az „egyház" is alkalmatlan forma volt, de számomra kevésbé, mint egy kft vagy bt, mivel életemben soha semmit nem csináltam „haszonért". Tevékenységem lényege pedig elsősorban a magyar nemzet vonatkozásában a szétroncsolt spirituális talapzat helyreállítására irányult, ami a mai katasztrofálisan válságos állapotban az egyetlen valódi gyógyír lehetne. Ennek jegyében lefordítottam vagy szerkesztettem és kiadtam hozzávetőleg harminc könyvet, írtam kettőt, közel száz tanulmány mellett, s tartottam és tartok folyamatosan felvilágosító jellegű előadásokat. Egyébként mindenkinek törvényes lehetősége, hogy azt alapít, amit a fennálló jogszabályoknak megfelelve akar és tud. Az említett egyház azóta megszűnt, s ma már csak olyan államilag elismert kisegyházak vannak Magyarországon, mint a pentecostalista Hit Gyülekezete…

– Mi volt A Metafizikai Hagyomány Centrumának a „hitvallása"?

– Nem volt individuálisan kigondolt „hitvallása". Teljes mértékben értelmi és teologikus beállítottságú jelleggel működött igen limitált keretek között. A lényege pedig a szinopszis volt, vagyis az együttlátás. A világ összes hiteles szellemi és metafizikai hagyományára és hagyományos vallására egy együttlátás értelmében igent mondani. Semmilyen új tanítást vagy formát nem találtam ki, ezeknek a leghatározottabb ellenzője vagyok. Vagyis a leghatározottabban ellenzek minden olyasmit, amire a „szekta" kifejezés jól vagy rosszul alkalmazható, mint azt a bizonyos részletkérdések illegitim hipertrofizálását végző, a saját hagyományukról vagy vallásukról leszakadt formák, vagyis a tényleges szekták teszik. Elvi szinten teljes mértékben hagyományos kereszténynek lenni, teljes mértékben hagyományos buddhistának, hindúnak és a többinek. Ez természetesen nem vonatkoztatható a gyakorlati megvalósítás síkjára. E tekintetben mindenkinek mindig a saját vallása megőrzését és annak a lehető legodaadóbb, továbbá tradicionális princípiumok fényében való gyakorlását javasoltam. Ma kizárólag ez a helyes, és csakis ez vezet spirituális értelemben eredményre. *Elvi-eszmei egyetemesség, gyakorlati szingularitás*. A horizontálisan teljes mértékben megnyílt világban mi akadályozhatna meg bennünket abban, hogy eszmei és elvi szinten, akár a legkomolyabban foglalkozzunk más vallásokkal és szellemi hagyományokkal egy tényleges egyetemesség jegyében? Miért kellene ezekről nem tudomást venni? Ezt a szellemi szűklátókörűséget én mulasztásnak vagy kevélységnek tartom. Amikor azonban az úton járásról van szó, ott nem lehet egyszerre több úton menni. Az embernek gyakorlati értelemben nem lehet több vallása egyszerre. Hiába vezet fel egy hegy csúcsára számos ösvény, a konkrét mászás előtt el kell dönteni, hogy melyik ösvényen megyek. Mert menni egyszerre csak egy ösvényen lehet. De eközben miért kellene folyamatosan azt szajkóznom magamnak és másoknak, hogy az összes többi út téves, s akik azon járnak tévelygők, sőt az ördög megtévesztettjei? Micsoda primitív kevélység lenne mindez! Egy hasonlattal élve: aki – tegyük fel – szereti a lovakat, az miért csak akkor jó lószerető, ha közben folyamatosan és kevélyen gyalázza mondjuk a gazellákat és a zebrákat? Vagy másképpen felvetve: egy betegségre adott esetben több gyógymód is eredményesen alkalmazható. Ha az egyik mellett döntök, akkor a többit bár nem alkalmazom, de ez nem jelenti azt, hogy a többi gyógymód alkalomadtán nem lenne szintén megfelelő. Az eredményes alkalmazáshoz azonban semmi szükség más lehetséges gyógymódok pocskondiázására és becsmérlésére. A leegyszerűsítő és diszkriminatív hozzáállás elfogadhatatlan számomra.

Visszatérve: az „egyház" elnevezést kezdettől fogva alkalmatlannak tartottam erre a célra,

ám jobb híján ez volt a legkevésbé alkalmatlan és rossz erre a valódi szakralitás helyreállítására irányuló non-profit munkára. Az „egyház" *(ecclesia)* kifejezés kifejezetten nyugati, s nincsenek megfelelői a keleti világban, ugyanakkor az esetleges jobb, a lényeget pontosabban kifejező keleti intézmények és fogalmak ismeretlenek és nem léteznek Nyugaton, s azon belül Magyarországon.

– Vona Gáborral való kapcsolatáról sokan sokfélét mondtak már. Kérjük tisztázza, mi a helyzet ebben a vonatkozásban?

– Többnyire alaptalan túlzásokról van szó. Egy demokratikus néppárt vezetője nem szuverén uralkodóként kormányoz, hanem bizonyos közösség – többség által választott és kontrollált – képviselőjeként. A közösség nézeteit a jelenkorban döntően a közoktatás és a *media* határozza meg, a közoktatást az általánosan uralkodó nézetek determinálják, a *media* nézeteit pedig a *media* tulajdonosi köre. Minden néppárt vezetője ilyetén jellegében tehát jórészt kényszerpályán mozog. A kényszerpályák elvárásrendjét mindenféle „tanácsadók" nélkül is könnyűszerrel lehet érzékelni. Aki tudja, mit jelent az, hogy szellemi értelemben még az úgyszólván fényteli erőktől való *függés* is negatívum, annak van elképzelése arról, milyen mérvű negatívum a sötét erőktől való függés, amely utóbbira a mai világban jóval nagyobb esélyek vannak, mint az előbbire. Komoly kérdés az, hogy politikai szinten ezzel szemben lehet-e valamit tenni, s ha igen, mit.

– Volt egyszer egy Atilla Király Akadémia…

– Ha az ember elfogulatlanul megvizsgálja azt a jellegzetes embertípust, amely mára a posztkommunista világban úgyszólván kitermelődött, vagyis ha vetünk egy éles pillantást a „munka- és fogyasztóerő állatok gigantikus csordáira", a plázazombikra és a valóságshow-kon, szappanoperákon szocializálódó konzumidióták egyre népesebb táborára, vagyis csúnya szóval élve a meglévő „emberanyagra", akkor amit rögtön megállapíthatunk, hogy ezzel az embertípussal, amíg olyan amilyen, a társadalmi renormalizáció végett érdemben semmit nem lehet kezdeni. Ez nem mások fennhéjázó lebecsülése, nem valamiféle arrogáns „elitizmus", hanem egy a modern-posztmodern világ oktatási és szuggesztiós gépezete következményének tárgyszerű megállapítása. Alacsonyabb síkon és kisebb léptékben fogalmazva, a posztkommunista állapotok emberre gyakorolt hatásának tárgyilagos látása. Ebből két dolog következhet. Vagy hagyjuk az egész társadalmi erőfeszítést és nemzetmentő tevékenységet mint reménytelent, vagy megpróbáljuk a korrekciót végrehajtani, és felállítunk például egy olyan oktatási intézményt, ami éppen a leglényegesebb ponton, a világnézet, sőt a létszemlélet vonatkozásában megteszi a szükséges és elengedhetetlen korrekciókat. Magától értetődően adódott a legközvetlenebb feladat: az általános kultúrharcot is megelőzően egy oktatási intézmény felállítása. Ezt – legalábbis egyelőre – még a liberalizmusban sem tiltották be. Ezzel a sokat szenvedett magyar nemzet egy több évtizedes hiány és szükség pótlásához jutott: megindult a nemzetileg elkötelezett és eközben világnézetileg magas szinten képzett, szuggesztióreziztens, szuverén gondolkozásra képes és tehetséges fiatalok képzése. Ez, úgy tűnik, nagyon fájt valakiknek, mert a hazudozás olyan leleményes és parttalan áradatát zúdították rá, amely engem egészen elszórakoztatott a „liberalizmus", az „esélyegyenlőség", a „tolerancia", a „szólásszabadság", a „tudás alapú társadalom", a „virágozzék minden virág" világában. Az is elgondolkoztató, hogy a „hiteles tájékoztatás" képviselői kizárólag egy alkalmatlan és eltanácsolt volt-hallgatót kérdeztek meg az ügyben,

aki sértettségében vízfolyásként hazudozott, ami egy újabb olyan elem, ami a „hiteles" és „független" tájékoztatás kapcsán egészen nevetséges. Ez aztán a tudatlanság, az irigység és a rosszindulat jegyében az úgynevezett „nemzeti oldal" bizonyos ágensei körében is visszhangra lelt. Így ez az esély most elúszott.

– Mi a „spirituális talapzat"? Milyen feltételei lennének a helyreállításának?

– Az emberben és a társadalomban működő és ható alapvető eszméknek és értékeknek a köre. Ezen alapvető eszmékből és értékrendből jön létre a vallás, a vallásból a kultúra, a kultúrából a művészetek és a tudományok. Ezen alapvető eszmék és értékek egész életünket meghatározzák egyéni és társadalmi szinten egyaránt. Gondolkozásunk, tapasztalásunk, világlátásunk elemei, amelyek benső világunkat, alkatunkat, egyéni, sőt nemzeti jellegzetességeinket felépítik és fenntartják. A legmesszebbmenőkig nem mindegy tehát, minek a jegyében állnak. Mivel az évszázadok alatt mára Európa és a magyarság szellemi talapzata teljesen szétroncsolódott, nincs hagyományos vallás, kultúra és művészet és tudomány. Ami ehelyett létezik, az elé az ál- és az ellen- előtagot rendre ki lehet és kell tenni. Ál- és ellenvallások léteznek, ál- és ellenkultúra, ál- és ellenművészetek, valamint ál- és ellentudomány. Ezt nyilván hosszasan indokolni kellene, de ezt rajtam kívül mások is részletesen megtették. Kiragadva e körből, a modern „tudományról" csak annyit, hogy lényegét és célját, valamit önnön igazolását az ipari és technológiai alkalmazásokban találja meg, amelyek állítólag könnyebbé és kényelmesebbé teszik az életet. Hogy mindezért milyen árat kell fizetni, s ilyen módon egyáltalán megéri-e mindez, belátás kérdése. Mindenesetre a globális méretű katasztrófa a küszöbön áll, s itt nemcsak az egyre brutálisabb és állandó háborúkra kell gondolni, amelyek egyre pusztítóbb eszközeit folyamatosan a modern „tudomány" fejleszti, hanem a természeti környezetet fenyegető, egyre vészjóslóbb problémákra: a visszafordíthatatlan méreteket öltött környezetszennyezésre, az úgynevezett „globális felmelegedés" körébe sorolt folyamatokra, amelyek kivétel nélkül bűnös cselekvésformák és technológiák elkerülhetetlen következményei; valamint a modern társadalom emberét sújtó egyre általánosabb lelki és testi megbetegedettségekre, a túlnépesedésre vagy a globalizáció kárvallottjaira, a recens, „migrációnak" elnevezett emberáradatra.

– Mi lenne a megoldás?

– A megoldás elvi szinten a tradicionális alapelvekhez való visszatérés lenne. Természetesen nem a múlt visszahozatala, ami lehetetlen és képtelen vállalkozás, hanem a tér és az idő állandóan változó feltételeinek figyelembe vételével egy aktuális újraalkalmazás lenne. A tradicionális alapelvek változatlanok és örök érvényűek. Az alkalmazásuk módja, ami egy formai szintű változó valóság, viszont olyan, amit időről-időre ezen állandóan változó feltételekhez kell igazítani. A modernitással az alapvető probléma az, hogy nem az örökérvényű tradicionális alapelvek alkalmazását nyújtja a megváltozott feltételekhez, hanem új és hamis, sőt bizonyos értelemben ellenprincípiumokra építette fel önmagát. Ennek a következménye az a folyamatos és egyre súlyosbodó válság, ami körülvesz bennünket, s aminek ráadásul a szóban forgó teljes körű korrekció megtétele, vagyis a létrontással való felhagyás és a tradicionális alapra való visszahelyeződés nélkül nem lesz vége.

– Néhány szóban felvázolná, milyen pozitív következményekkel járhatna a megfelelő spirituális talapzat az egyénre és a társada-

lomra nézve (vagyis, hogy miért lenne jó ez nekünk)?

– Valódi spirituális talapzat megléte esetén nincs válság és nincsenek válságtünetek. Például egy bűnöző a szellemi és lelki megbetegedés végstádiumába jutott esete. Azt, hogy ilyen ember bűncselekményeket kövessen el, egyre szigorúbb büntetések kilátásába helyezésével sem lehet megakadályozni, sem azzal, hogy minden utcasarokra rendőrt vagy csendőrt állítunk. De ha ennek az embernek a szellemi és lelki világában sikerül rendet tenni, vagyis ha sikerülne benne legvégső soron a spirituális talapzatot helyre állítani, esze ágában sem lenne bűncselekményeket elkövetni. Az egész lénye teljesen más irányba fordulna. Akkor nem a külső kényszer, hanem a benső belátás fordítaná el a téves cselekvési formáktól. Vagy egy másik példával élve: bármennyire is egyre bonyolultabb a modern orvostudomány, nem tud lépést tartani az egyre újabb és egyre tömegesebben megjelenő betegségekkel. Mind lelkileg, mind szomatikusan egyre több ember egyre betegebb. És a legtöbb betegség a torz szellemi és a kisiklott lelki élet közvetlen vagy közvetett következménye. (És persze azé, hogy mára extraprofit realizálásának céljából egész iparágak épültek például műélelmiszerek előállítására, sőt élelmiszerhamisításra.) Többek között ez is a spirituális talapzat szétroncsolódottságának többszörös áttételeken keresztül ható szimptómája. De mielőtt valaki félreértené, hozzá kell tenni, hogy a végső ok nagyon mélyen van, úgyhogy itt a gyors és banális „megoldások" és minden leegyszerűsítő primitivizmus teljesen eredménytelenek.

– Vannak akik szerint egyáltalán nincs semmiféle válság, vagy ha van, az időleges és felszíni, vagy pusztán gazdasági, s majd a fejlődés és a haladás megoldja azt.

– Ez egy képtelen utópia. De kétségtelen, hogy egyre inkább előáll az, amit válság alattiságnak lehet nevezni. Ezen azt értem, hogy egyre több olyan ember van, aki már azt sem érzékeli, hogy a modern világban a dolgok alapvetően nincsenek rendben. Tehát nemcsak részletkérdések problematikusak, például az, hogy kevés a fizetés és drága az élet, vagy hogy nem az összes nő belém szerelmes, hanem az egész modern civilizáció hamis alapokra épült és ezért óhatatlanul rossz irányba halad. A válságot észlelni is képtelen emberen lehetetlen segíteni. Ehhez egy intellektuális intuícióra van vagy lenne szükség, ami minden megoldási kísérlet kezdete. Mert ha nincs probléma, nincs megoldás sem, pontosabban nincs igény a megoldás felkutatására.

– Akkor fokozni kellene a válságot?

– Semmi esetre sem. A válság és az alászállás magától is fokozódik és fokozódni fog. A válság fokozásában részt venni, súlyos következményekkel jár a résztvevőkre nézve. Ahogy az Evangelium mondja: *„szükség, hogy a világban botránkozások essenek; de jaj annak az embernek, a ki által a botránkozás esik."* (*Lk* 17,2) Az emberek ma már többnyire csak akkor érzékelik a krízist, amikor az orvosuk bejelenti számukra, hogy rákosak és mondjuk két hónapjuk van hátra. Ami mindenkivel bármikor megtörténhet. Addig, ha a modern ember egyáltalán gondol ilyesmikre, elhessegeti azokat, s megpróbálja élvezni az életet, mondván, hogy úgy sem tud ezekkel a dolgokkal mit kezdeni. A létezés legnagyobb kihívásaival szemben a modern ember feltett kézzel, tehetetlenül áll. Ha nincs Isten, mint a modernek vallják, nincs halál utáni élet vagy túlvilág. Ahol nincs Isten, nincs érték, ahol pedig nincs érték, nincs erkölcs. Miként Hamvas mondja: *„az erkölcs ma álarc, amely mögött cinikus kapitalisták, demagógok, kizsákmányolók és csábítók rejtőznek, akik megosztoznak a világ uralmán, mialatt az igazi idealistákat agyonhallgatják, kinevetik és agyoncsapják. Az erkölcs konvenci-*

onális hazugság lett, amellyel tudatlan tömegeket tartanak féken." Az erkölcstelenség vagy bűncselekmények elkövetése tehát következmény és tünet, amelynek okai jóval mélyebben húzódnak. S minden ilyen jellegű probléma a spirituális talapzat szétroncsolódásával kezdődik, aminek tekintetében a legbrutálisabb pusztítást magyar vonatkozásban a kommunizmus és a posztkommunista világ végezte.

– A politika alkalmas lehet a spirituális talapzat helyreállítására? Kényszeríthető erre bármilyen módon az ember vagy egy közösség? Mi az, amit tenni lehet e helyreállítás érdekében?

– Az első kérdésre válaszolva: önmagában nem. A politika mint jelenség maga is válságtünet, tehát ilyen mélységű válságok megoldása vonatkozásában tehetetlen. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a szellemi helyreállításra *nem lehet kényszeríteni* az embereket, azt nem lehet semmilyen erőszakkal kivitelezni. (Ahogyan például a vallás síkján az úgynevezett „megtérés", a *metanoia* sem valósulhat meg soha kényszerből.) A valódi értékeket, eszméket ma csak felmutatni és vonzóvá tenni lehet. Valahol az ártó erők is ezt teszik, csak manipulatív módon és hamis eszméket ültetve az emberekbe, az igazságtól eltérő érték- és érvényelmélet szerint. Amit tehet vagy tehetne egy megfelelő politikai kultúra, az a tényleges intellektuális helyreállítást végző erők munkájának támogatása és segítése. Mert ebből következik minden, többek között az erkölcs és a törvények betartásának szándéka is. Egy pusztán adminisztratív hatalom megszerzése önmagában semmit nem ér, hiszen ebben az esetben éppen a tartalma vagy a lényege az, ami hiányzik. Minden normális világban a közügyek intézése, vagy ha úgy tetszik a politika a szakerdotális vagy szakrális útmutatást követte – miként azt például René Guénon a *Szellemi tekintély és időbeli hatalom* című könyvében kifejtette.

– Nem gondolja, hogy mindez ma már lehetetlen vállalkozás?

– De igen. Ám mit tesz Ön, ha tudja, hogy az, ami helyes, egyszersmind lehetetlen? Elkezd helytelen dolgokon fáradozni? Vagy azt mondja: megpróbálom a lehetetlent! Ez utóbbi esetben, ha az úgynevezett külvilágban nem is ér el eredményt, az e törekvés közben önmagában elért eredmény az Ön tudati és lelki életében örökre szólóan érvényes és maradandó lesz. Azt, hogy miről beszélek, legkésőbb a halála pillanatában mindenki meg fogja tapasztalni, mégpedig aszerint, hogy az életében mit tett, pozitív vagy negatív értelemben.

Gődény Jonatán fordítása

Jegyzet

[1] Az interjú a *Comparative Studies of Traditional Life* folyóirat számára készült.